

Мичко Микола Іванович,

професор, доктор юридичних наук,

професор кафедри кримінального права

юридичного факультету Інституту управління та технологій

Державного університету інфраструктури та технологій,

м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КК УКРАЇНИ

Чезаре Беккарія у відомій праці «Про злочини і покарання» писав: «Вчитуючись у історію, ми переконуємося, що закони, хоча вони по суті не що інше як договори вільних людей або принаймні повинні бути такими, служать в основному інструментом виконання бажань мізерної меншості або ж задоволення випадкової і скороминущої потреби. Але ніколи ще закони не були результатом об'єктивного дослідження людської природи, що дозволило б сконцентрувати з їх допомогою зусилля більшості людей для досягнення єдиної мети і розглядати цю мету виключно як найбільше щастя для максимально більшого числа людей» [1, с.88]

Завданням КК України є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам (ч. 1 ст. 1 КК України).

Чи справляється кримінальне законодавство України з правовим захистом людей, чи забезпечує воно принципи рівності всіх перед законом і в кінці-кінців кому і як служить КК України?

Відповідь на ці питання дозволяє нам стверджувати, що слова Ч. Беккарія, сказані ще в 17 столітті, актуальні і тепер, в реальному житті України.

За даними Генеральної прокуратури України за минулий рік зареєстровано 9425 корупційних злочинів, а в суди направлено тільки 3139 обвинувальних актів. З 10 тисяч злочинців засудженими були 1692 людини, а реальні терміни отримали 107 злочинців, тобто менше 10%. Члени Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL) вважають, що в Україні необхідно ввести нові правові норми, які дозволять виносити більш суворі вироки за відмивання коштів, корупційні злочини на високому рівні і розкрадання державного майна і активів не тільки чиновникам колишньої влади, але і нинішнього правління.

У КК України не закріплені класовий характер кримінального права, але класовий підхід присутній в законодавчій діяльності, в правозастосовній практиці, і при визначенні покарання за злочини.

КК України закріплює принцип рівності всіх перед законом незалежно від майнового стану. Відповідно до ст. 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками соціального походження, та майнового стану або іншими ознаками. Конституція закріплює рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом (ст. 129).

11.09.2015 під час отримання хабаря затриманий Голова державної служби зайнятості Я. Кашуба. Був відпущений під заставу, відновлений на роботі, а справа так і не розглянута в суді.

Одне з перших кримінальних проваджень НАБУ за фактом спричинення корупційними діями збитків в розмірі \$12,8 млн. енергетичній компанії «Запоріжжяобленерго». Фігуранти справи брата Суркіси, народний депутат України Кононенко. Рішення у справі так і не прийнято.

02.11.2015 до суду направлено обвинувальні акти щодо С. Бочковського (голова ДСНС) і його заступника. Збитки державі склали близько 6 млн. грн. До теперішнього часу справу в суді не розглянуто.

Перехід у власність держави «Приватбанку» обійшовся в \$150 млрд. Гроші виведені за кордон. На сьогоднішній день кримінальне провадження не відкрито.

У травні 2016 року в суд надійшов обвинувальний акт щодо виконавчого директора НАК «Нафтогаз України», але замість судового процесу справа ходить по колу з суду в прокуратуру і навпаки.

Справа К. Кулика (військовий прокурор) про незаконне збагачення в суд надійшла в жовтні 2016 року і ніякого прогресу.

Що побачили громадяни України в електронних деклараціях? Президент країни задекларував право власності в сотні компаній в різних куточках земної кулі. А ось за віллу в Іспанії забув.

Голова Державної фіскальної служби України Р. Насиров вніс до декларації 26 земельних ділянок(!), лідер партії «Батьківщина» Ю. Тимошенко – велику кількість ювелірних виробів світових брендів, хоча її попередні декларації показували як дохід тільки зарплату народного депутата України.

Політики, чиновники, судді до введення електронного декларування показували такі доходи, що у них, як кажуть, ні кола, ні двора. А тепер вони виявилися мільйонерами: сотні тисяч і мільйони доларів США, сотні квадратних метрів житла, колекції дорогих авто і годинників.

З 116 проваджень, за якими детективи Національного антикорупційного бюро України завершили за час свого функціонування і прокурори САП направили обвинувальні акти в суди, 44 справи залишилися без розгляду, при чому за деякими з них підготовче судове засідання не може відбутися більше року. Вироки постановлені тільки по 28 обвинувальним актам, реальний строк покарання призначений у двох справах. З 19 винесених, вироків з покараннями не пов'язаними з позбавленням волі.

НАБ України розслідує 72 провадження за результатами аналізу електронних декларацій, підозру оголошено тільки 2 особам. Жодної справи в суді. Не випадково МВФ звинувачує Україну, що після проведення е-декларування ніхто з високих посадових осіб не засуджений, а задекларовані ними кошти не конфісковані. Сьогодні у Верховній Раді України зареєстрований законопроект про скасування статті про незаконне збагачення, а також прийняття її в новій редакції, яка зніме з корупціонерів обов'язок відображати джерела їх мільйонного статку.

Так чи забезпечує КК України правовий захист громадян України і принцип рівності всіх перед законом? Однозначно - ні.

Творити судові свавілля дозволяє КПК України і багато статей кримінального кодексу.

Завдяки ст. 182 КПК України суддя при обранні такого запобіжного заходу як арешт, визначає суму застави, винесення якої дозволяє злочинцеві вийти на свободу, причому закон не забороняє призначення застави навіть за злочини, що спричинили загибель людей, вбивства і т.д. Навряд чи внесе заставу бідна людина. Грошовий мішок дозволяє вийти на свободу навіть вбивці.

Або взяти КК України. Наприклад, санкції таких статей КК України, як ст. 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження), 147 (захоплення заручників), ч.3 ст. 152 (згвалтування, вчинене групою осіб, або згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього), ч.1 ст. 115 (умисне вбивство) передбачають позбавлення волі від 7 років. Суд відповідно до ст. 69 КК України може призначити більш м'яке покарання ніж передбачено законом, тобто покарання нижче від найнижчої межі, встановленої в санкції Особливої частини КК, або перейти до більш м'якого виду покарання, не вказаного в санкції статті за цей злочин. Таким чином, суддя може призначити покарання вбивці, керуючись ст. 69 КК України, 5 років позбавлення волі і застосувати ст. 75 КК України, тобто звільнити від відбування покарання з випробуванням.

Або інший приклад. За вбивство при обтяжуючих обставинах (санкція від 10 до 15 років позбавлення волі) суддя (отримавши хабар) може призначити покарання 10 років (а то і нижче на підставі ст. 69 КК), а потім, після відбуття 3/4 покарання застосувати УДЗ. Таким чином, через 7,5 років злочинець може вийти на свободу.

Безкарність одна з серйозних причин злочинів, причому це не тільки безпорадність держави, а й його потурання.

«Показати людям, що можна прощати злочини, що покарання не є необхідним їх наслідком, - значить породжувати в них ілюзію безкарності і змушувати їх вірити, що якщо можна домогтися пробачення, то приведення у виконання вироку не прощеному швидше акт насильства влади, ніж результат правосуддя» - писав Беккарія.

Судова практика свідчить, що реально в суспільстві одним дозволено майже все, коли йдеться про маніпуляції з колосальними коштами, як правило, придбаними незаконно (розкрадання, шахрайство, корупція, використання службового становища, тобто злочинним шляхом), а інші підлягають відповідальності за всією суворістю КК України, хоча збиток від їх злочинів і суми, які фігурують в кримінальних справах, не йдуть ні в які порівняння.

Один із принципів права - справедливість.

11.07.2015 під час збройного конфлікту в м Мукачєво між представниками «Правого сектора» і «бойовиками народного депутата Ланьо» були вбиті 3 людини, 13 поранених, в т.ч. 6 міліціонерів. Було відкрито три кримінальні провадження. Суд зняв ряд звинувачень з 4-х «бойовиків «Правого сектора» і обвинувачені отримали покарання аж у 3 роки і 9 місяців позбавлення волі. Завдяки так званому «закону Савченка» (термін попереднього ув'язнення перевищив обране покарання) убивці не будуть відбувати покарання.

На жаль, подібні вирoki не рідкість в діяльності служителів Феміди.

Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами (ч. 2 ст. 50 КК).

Вирок у справі «мукачівських стрільців» і інші подібні судові рішення явно суперечать наведеній вище статті КК України.

Реалії криміногенної обстановки в Україні - це тотальна корупція, хабарництво і розкрадання бюджетних коштів, зростання злочинів із застосуванням вогнепальної зброї, в тому числі автоматів, гранатометів, гранат, свавілля суддів і ігнорування ними КК і КПК України.

Цілком очевидно, що необхідна зміна деяких статей КК, зокрема збільшення мінімального і максимального покарання за особливо тяжкі і тяжкі злочини, скорочення кордонів «від» і «до» двома, трьома роками позбавлення волі, перегляд статей 69,75 КК України та умовно дострокового звільнення. Обмежити застосування статті КПК України про заставу.

Література:

1. [1] Беккарія Ч. О преступлениях и наказаниях. М., 2004. С. 33
2. [2] Беккарія Ч. О преступлениях и наказаниях. М., 2004. С. 155